

Nr 28.

Av herr **Lindman m. fl.**, om anslag till frivilliga övningar med landstormen.

I den organisation av Sveriges landstorm, som av 1904 års riksdag beslutades, ingick som en förutsättning, att frivilliga befälsövningar med landstormen skulle anordnas. Dessa övningar vore således en integrerande del redan av 1901 års härordning. Anslaget för ifrågavarande ändamål var i början relativt litet och medgav ej utbildning av befäl i tillräcklig utsträckning. Följderna härav framträdde vid mobiliseringen 1914, då landstormen ställdes på hårt prov. De därvid vunna erfarenheterna föranledde redan 1915 riksdagen att bl. a. höja anslaget till frivilliga landstormsövningar till 70,000 kr. Av 1920 års riksdag höjdes beloppet ytterligare till 95,000 kr., men vid 1921 års riksdag ströks anslaget ur budgeten utan föregående utredning, blott på grund av ett inom statsutskottet framställt yrkande. Det upptogs av Kungl. Maj:t vid 1924 års riksdag, då för detta ändamål under fjärde huvudtiteln äskades 50,000 kr. Riksdagen avtog denna Kungl. Maj:ts begäran. På framställning av chefen för generalstaben har arméförvaltningen i sina petita av den ²⁶/₈ 1924 upptagit ett belopp av 95,000 kr. till frivilliga landstormsövningar, men i årets statsverksproposition begäres för detta ändamål intet anslag.

De skäl som anförts mot beviljande av anslag till landstormens frivilliga övningar ha varit dels statsfinansiella hänsyn, dels hänvisningar till den förestående revisionen av landets hela försvarsväsende, dels anmärkningar mot befälsförhållandena inom landstormen.

Beträffande de statsfinansiella synpunkterna torde kunna sägas att dessa endast under den förutsättningen kunna tillmätas avgörande betydelse, att landstormen vore en del av rikets försvarsväsende, vilkens organisation och utbildning utan väsentlig skada för försvaret i dess helhet kunde eftersättas. Så är dock uppenbarligen icke fallet. Landstormen är det uppbåd som först mobiliseras till försvar av rikets kust och gränssträckor, för tryggheten av fälthärens mobilisering, för att skydda förbindelser, utföra bevakning mot luftangrepp o. s. v. De uppgifter, som under ett krigs fortgång komma att påvila landstormen, bliva betydelsefullare ju svagare fälthären är.

Utan befäl blir landstormen, som har dessa viktiga uppgifter, så gott som värdelös. Även den, som anser att landstorms-truppen kan undvara övningar,

måste medgiva nödvändigheten av att *befälet* i fredstid utbildas och övas. Ett energiskt arbete är erforderligt för att göra landstormsbefälet, som utses inom landstormens egna led, förtroget med de nya uppgifter som ständigt framväxa på försvarsväsendets område. Med sakskalet har ej kunnat bestridas de frivilliga befälsövningarnas stora betydelse för vidmakthållande av en effektiv landstormorganisation. Vunna praktiska erfarenheter tala därvidlag ett tydligt språk. Landstormens förtjänstfulla insats i fjolårets stora fälttjänstövningar har starkt vitsordat de frivilliga övningarnas stora betydelse för utbildandet av ett gott landstormsbefäl.

Gent emot hänvisningen till den väntade försvarsreformen bör framhållas att denna i intet avseende föregripes genom beviljande av anslag till frivilliga landstormsövningar. Försvarsrevisionens majoritet har föreslagit lagstadgade övningar med de till befäl uttagna eller därför lämpliga landstormsmännen. I försvarsutskottets utlåtande till 1924 års riksdag yttras om denna sak (särskilda utskottets utlåtande nr 2, sid. 100) att utskottet behjärtar till fullo angelägenheten av att landstormen erhåller ett väl utbildat befäl och finner sig därför kunna biträda Kungl. Maj:ts ståndpunkt under förutsättning att till landstormsbefäl i största utsträckning förvärvas före detta fast anställda. I Kungl. Maj:ts proposition nr 20 angående försvarsväsendets ordnande hade för ändamålet begärts ett belopp av 50,000 kr. Behovet av befälsutbildning har sålunda från olika håll erkänts, och det synes oss vara en synnerligen rimlig begäran att man nu tager konsekvenserna härav genom att lämna erforderligt stöd åt de frivilliga övningarna, vilka dock visat sig hittills kunna nödortfikt vidmakthålla landstormens befälskader och därmed bevara den organisation av landstormen som med stora kostnader vunnits.

De anmärkningar, som riktats mot landstormens befälsförhållanden, har nästan undantagslöst hänfört sig till erfarenheter från 1914 års mobilisering, och det kan icke bestridas att förhållandena vid detta tillfälle lämnade mycket övrigt att önska. Men härutinnan har sedan dess en väsentlig ändring inträtt, i hög grad tack vare de frivilliga övningarna, men även genom de föreskrifter rörande befälsurvalet, som utfärdats.

I de för landstormsbefälsuttagningen nu gällande föreskrifterna, vilka återfinnas i en generalorder av den 13. mars 1916 nr 309, säges bl. a.: »Landstormens värde är på ett avgörande sätt beroende av huru befälsplatserna inom densamma besättas. Det är därför av den största betydelse, att i varje härvid förekommande fall företräde gives åt den *lämpligaste* personen.» Enligt landstormsförordningens § 6 skall för landstormsformationernas mobilisering erforderlig befäls- och civilmilitär personal, på sätt i kommandoväg bestämmas, redan i fredstid *utses* och i vissa fall *förordnas*. Jämlikt den ovan omnämnda generalordern skall till befäl av officers tjänstegrad *utses* i första hand f. d. officerare och f. d. underofficerare, vilka tillhöra landstormen, och i andra hand till befäl lämpliga landstormsmän, vilka genomgått landstormsbefälkurs. Till befäl av underofficers och underbefäls grad utses likaledes i främsta rummet

f. d. underofficerare och f. d. underbefäl, därefter till befäl lämpliga landstormsmän, vilka om möjligt böra ha genomgått landstormsbefälskurs.

Beträffande *förordnande* till befäl vid landstormen gälla i princip samma bestämmelser som i fråga om utseende av dylikt befäl, dock med den viktiga inskränkningen, att personal, som icke varit fast anställd, skall hava undergått utbildning under viss stadgad minimitid, f. n. minst 30 dagar.

Befälsplatserna böra givetvis i främsta rummet besättas med förordnat befäl, enär detsamma alltid undergått åtminstone någon fredsutbildning. Övriga befälsplatser måste emellertid fyllas med utsett befäl, d. v. s. i nödfall med personer, som icke hava någon utbildning alls.

Enligt upplysningar, som lämnades av dåvarande försvarsministern vid 1924 års riksdag, utgjorde bristen på förordnat (med något annat kan för närvarande ej räknas) landstormsbefäl av officers eller underofficers tjänsteställning år 1924 ej mindre än 87 %, vilket innebär att endast 13 % av det vid mobilisering erforderliga befälsbehovet kunnat fyllas. Särskilt under de senaste åren har avgången av förordnat landstormsbefäl varit katastrofal, sedan de landstormsmän, som under åren närmast efter världskrigets utbrott undergått frivillig eller obligatorisk befälsutbildning, undan för undan avgått ur landstormen.

Emellertid pågår alltjämt, ehuru i begränsad omfattning, frivillig landstormsbefälsutbildning inom de till Sveriges Landstormsföreningars Centralförbund anslutna förbund och föreningar samt under samverkan med de militära myndigheterna. Denna utbildning har numera avsevärt vunnit i planmässighet, sedan Kungl. Maj:t genom generalorder den 1 juni 1923 nr 810 fastställt plan och instruktion för densamma. Sålunda skola regementscheferna efter varje verksamhetsår insända rapporter angående anordnade kurser. Vidare skola de militära myndigheterna vid behov ställa övningstrupp till förfogande för landstormsbefälens praktiska utbildning.

Den frivilliga utbildningen avser dels att utbilda personal av officers och underofficers tjänstegrad, dels att tillgodose behovet av specialutbildad personal, såsom för kulsprutor, luftförsvars- och förvaltningstjänst. Följande kurser kunna anordnas: landstormsofficerskurs, landstormsadjutantkurs, kulsprutebefälkurs, luftförsvarskurs och landstormsintendenturskurs. Generalorden giver detaljerade föreskrifter angående utbildningens omfattning och planläggning vid de olika trupperna.

Det värde, som ligger i anordnandet av den ovan nämnda frivilliga utbildningen, inskränkes emellertid betänkligt genom bristen på penningmedel, vilken icke medger anordnandet av kurser till det antal och med det antal elever, som skulle kunna åstadkommas, därest de ekonomiska förutsättningarna vore gynnsammare. Det vore sålunda synnerligen önskvärt, att ett bestämt årligt anslag utginge till de militära myndigheterna, d. v. s. arméfördelningscheferna, att av dessa användas för främjande av den frivilliga landstormsbefälsutbildningen. Intresset för densamma finnes alltjämt och är på sina håll i kraftigt stigande. De personliga och ekonomiska uppoffringar, som delta-

gandet i dessa övningar kräver av de enskilda, borde från statens sida mötas med en strävan att hjälpa och understödja den frivilliga landstomsrörelsen. Att helt och hållet lägga ansvaret för denna viktiga del av försvaret på det enskilda intresset och lämna åt detta att bära jämväl hela den ekonomiska bördan för befälsutbildningen kan icke ur någon synpunkt försvaras. Det höga syfte, som förenar den frivilliga landstomsrörelsens medlemmar och den verkligt demokratiska anda, som präglar rörelsen, borde tillförsäkra den en lika gynnad plats hos folkrepresentationen, som beskärts andra ideella folkrorelser.

Vi vilja till sist framhålla, att det anslag till frivilliga landstomsövningar, som vi nu gå att av riksdagen begära, icke skulle utgå till de frivilliga organisationerna att av dem på egen hand disponeras, utan till de militära myndigheterna, såsom fallet också varit med det av riksdagen tidigare beviljade anslaget.

På grund av vad vi sålunda anfört få vi hemställa,

att riksdagen måtte bevilja ett anslag av 50,000 kronor till anordnande av frivilliga övningar med landstormen under budgetåret 1925—1926, att utgå i enlighet med de bestämmelser, som av Kungl. Maj:t utfärdas.

Stockholm den 17 januari 1925.

<i>Arvid Lindman.</i>	<i>Bj. Holmgren.</i>	<i>Ivar Andersson.</i>
<i>John Hedin.</i>	<i>N. E. Nilsson.</i>	<i>Erik Bernström.</i>
<i>Erik Nylander.</i>	<i>Birger Christenson.</i>	<i>David Norman.</i>
<i>A. H. Hedström.</i>	<i>Jöran Grapenson.</i>	<i>Georg Andrén.</i>
<i>Otto Järte.</i>	<i>John Jönsson.</i>	<i>Edvard Lithander.</i>
<i>David Pettersson.</i>	<i>P. M. Olsson.</i>	<i>Per Pehrsson.</i>
<i>Nils Winkler.</i>	<i>Ad. Wiklund.</i>	<i>L. L. Lorichs.</i>
<i>Emil Bengtsson.</i>	<i>Ewald Lindmark.</i>	<i>Carl Ros.</i>
<i>Thore Alströmer.</i>	<i>Gust. Gustafson.</i>	<i>Per Rudén.</i>
<i>C. J. Öberg.</i>	<i>Bertha Wellin.</i>	<i>G. A. Björkman.</i>
<i>Fabian Lilliecreutz.</i>	<i>Gust. Svedman.</i>	<i>Th. af Ekenstam.</i>
<i>Carl Larson.</i>	<i>Arthur Gustafson,</i> <i>Kasenberg.</i>	<i>O. A. Ernfors.</i>
<i>Nils Holmström.</i>	<i>A. Henrikson.</i>	<i>Erik Uddenberg.</i>

<i>O. Holmdahl.</i>	<i>Arne Forsell.</i>	<i>P. Valerius Olsson.</i>
<i>Erik Laurén.</i>	<i>J. Fjellman.</i>	<i>Nils Månsson.</i>
<i>Helge Almquist.</i>	<i>Albert A. Johansson.</i>	<i>Otto Johansson.</i>
<i>Sven Persson.</i>	<i>Ernst Göranson.</i>	<i>Cl. Lindskog.</i>
<i>Birger Petersson.</i>	<i>P. S. Hedlund.</i>	<i>K. J. Beskow.</i>
	<i>P. Nilsson,</i> <i>Bonarp.</i>	
